

DOĞUMUNUN 100. YILINDA ABBAS SAYAR ÜZERİNE AHMED GÜNER SAYAR İLE SÖYLEŞİ*

Tayfun Haykır

■ *Sayın Ahmed Güner Sayar, Türk edebiyatının önemli bir edibi olan babanız Abbas Sayar'ı öncelikle rahmetle anarak söze başlamak isterim. Doğumunun 100. yılında onu ve ardında bıraktıklarını anmamıza vesile olacak bu söyleşi davetimize icabet ettiğiniz için size hem şahsım hem de Türk Dili dergisi adına teşekkür ederim. Rica etsem ilk olarak merhum babanızın sizin zihninizde ve gönlünüzdeki izlerinden, baba-oğul ilişkinizden söz eder misiniz?*

Böyle bir soruya cevap vermek, baba-oğul ilişkisinden bahsederek başlamak benim açımdan çok güzel oldu. Babam benim nazarımda her şeyden önce çok cevherli bir insan, şair ruhlu olması, çok kolay şiir söylemesi bu cevherin dışı vurumu. Çocukluğumdan itibaren babamı çok gayretli olmasıyla hatırlıyorum. İstanbul'da ve Yozgat'ta matbaası vardı. İstanbul'daki matbaasında, bir ortağı vardı. Yozgat'ta ise gazete çıkartırdı; *Bozok* adında bir muntazam günlük gazete. Babamın şiirleri, hikâyeleri bu gazetede yayımlanmış; hatta *Yıl-ki Atı* dahi 1954 senesinde orada tefrika edilmiştir. Bir de Yozgat'ın dertlerini dile getirdiği bir sütunu vardı, "Hangi Birini Söyleyeyim?" diye. Ben bunu şunun için söylüyorum; döneminde göre Yozgat'ın statik, durağan, durgun hayatı içerisinde babam çok hareketliydi. Bu yönü hep dikkatimi çekmiştir. Bir başka açıdan baktığımda şununla karşılaşırım. İnsana sorarlar, "Nasılsın?" derler; "İç güveyisinden hallice." der. Babam iç güveyisi olduğu için bunu pek hazmedemedi. Ve biz ana-oğul, dedem İstanbul'daydık; babam çoğunlukla Yozgat'ta idi. Yani benim tahsilimde, yetişmemde bir yönlendirmesi olmadı babamın. Tabii yönlendirmesi olmadığı için benim rotamı daha ziyade dedem tayin etti. Ancak onu görebildiğim kadarıyla çok terbiyeli,

* Ahmed Güne Sayar ile 06.02.2023 tarihinde yapılan bu söyleşinin ses kaydını yazıya geçiren sevgili öğrencim Ferhan Solak'a teşekkür ederim. (T. H.)

çok müeddep bir insandı. Baba olarak vazifesi neyse, ne yapmak gerekiyorsa bunları işledi. Biz yazları Yozgat'a gittiğimizde ben onun Yozgat'taki hayatını, matbaacılık hayatını da yakinen gördüm. Toprakla da uğraşırdı. Yozgat'ın daha ziyade bende bıraktığı tesir itibariyle onun iç dünyasındaki hassasiyeti idi, şairliği idi. Biz ikili ilişkilerimizde bu çizgi içerisinde yol aldık.

Sayın Sayar, babanız memleketiniz Yozgat ile âdeta özdeşleşmiş bir isim dense sanırım hata edilmez. Aile köklerinizden başlayıp babanızın yetiştiği çevreden, onu besleyen kaynaklardan bahsedebilir misiniz? Mesela dedelerinizden tevarüs eden ve pek bilinmeyen bir Halvetî müntesipliği var, İstanbul'a ilk gittiği yıllarda Necip Fazıl'ın sohbet halkasında bulunuyor, Sâdî'den çeviri yapacak kadar Farsça biliyor... Bu gibi ayrıntıda saklı bilgiler dikkate alındığında Abbas Sayar'ı nasıl bir terkip olarak yorumlarsınız? Sizce o, hayatı nasıl anlamlandırmıştı?

Abbas Sayar, Yozgat'ta sekiz çocuklu bir ailenin üçüncü evladı olarak dünyaya geliyor. Babamın babası ve annemin babası, Yozgat'ta bir Şabanî şeyhi olan Hasan Muhiddin Efendi'nin dervişleri. Dolayısıyla Abbas Sayar'ın içinde var olan insan-Allah ilişkisinin netleşmesinde, somutlaşmasında ve bu ilişkiyi şiirlerine taşımasında babasının tesiri kuvvetli olmuştur.

Yozgat'ta fazla bir ekonomik hareketlilik olmadığı için insanlar daha ziyade kendi dertlerini, ya Yozgat'ın mızrabına abanarak türkülerde arıyor ya da mistik faaliyetler, tasavvufi eğilimleri kuvvetli olan insanlarda arıyor. Hatta bu bakımdan Yozgat üzerindeki perde çekildiği zaman, çok derli toplu insanların çıktığı görülecektir. Bu tesiri yakalıyor zannediyorum. Bu durum, onun bir insanla ruhi, manevi bağlılığı olduğu anlamına gelmez. Çünkü kendisinin serazat, serapa bir hayatı vardı. Evlilik yoluyla İstanbul'a geldiği zaman, Yozgat'ın sıkıştırılmış muhitinden koptu ve aradığı hayatı İstanbul'da buldu. Babamın hayatının çok önemli bir tarafı da rind-meşrep olmasıdır, bu hayatı seviyor ve İstanbul'un bohem hayatını tanıyor. Yani masası olacak, nûş edecek vesaire. Meyle olan yakınlığı bir manada kendisini bekrî olarak addetmesini sağlamıştır. Osmanlı tarihinde Bekrî Mustafa vardır; ehl-i meyi sanki bir mezhep, bir tarikatmış gibi bekrî olarak addeder. Bu doğru bir tespittir. İstanbul'da babamı sanatkâr muhitine taşıyan bu rindâne yönü olmuştur. Edebiyat Fakültesinde felsefe ve edebiyat okuyan arkadaşlarından Doğan Nadir Altıncı -bir İstanbullu paşazade zannediyorum- Necip Fazıl'la çok sıkı bir ilişki içerisindeymiş. Bu genç, istidadı olan edebiyat, şiir düşününü gençleri alıyor Necip Fazıl'ın Erenköy'deki evine götürüyor. Böylece bir tanışma vesilesi oluyor. Necip Fazıl, Abbas Sayar'ın amatörce yazdığı şiirlere bakınca bir şairi keşfediyor. Aslında Abbas Sayar'ın üzerindeki kabuğu kıran Necip Fazıl olmuştur. O dönemde, yani 1945-1946 senelerinde Necip Fazıl *Büyük Doğu* diye bir dergi çıkartıyor, o dergide Abbas Sayar'ın bazı şiirleri yayımlanıyor. Yayımlayamadıklarını da bir araya getirerek 1946 senesinde, ilk şiir kitabı olan *Gönül Sandalı*'ni kitapçık şeklinde ortaya çıkartıyor. Yani İstanbul'da Necip Fazıl'la çok iyi bir temas içerisinde. Bu arada Edebiyat Fakültesinde okurken Arapça ve Farsça hocaları var; Ali Nihat Tarlan, Ahmet Ateş ve Mehmet Kaplan'la da bir yakın ilişki içerisinde

bulunuyor. Edebiyata kuvvetli bir temayülü olduğu için kendi çağdaşları içerisinde sıyrılıyor. Ben, babam için daima “Allah babamı bu dünyaya şair olarak getirmiş.” derim. Farsça tabirle “şair-i maderzat” olarak bu dünyaya geliyor, eğilimi bu. Diğer taraftan başka temas alanları içerisinde, o bohem hayatı içerisinde birçok şair, yazar da tanımıştır. Ama bunlar kendi çaplarında, kendi kozmoslarına sıkışmış insanlardı. Onlar kimlerdi, açıkçası pek bilmiyorum.

Abbas Sayar’ın ikili zıtlıklar içerisinde bir hayatı oldu. Bir tarafta Fatih’in mümin, mütevekkil hayatı, öbür tarafta da Beyoğlu’nun bohem hayatı. Peyami Safa’nın bir *Fatih Harbiye* romanı vardır. Tabiatıyla Abbas Sayar o romandaki ikiliğin en güzel örneklerinden biridir.

Abbas Sayar’ın beslendiği kaynaklardan bir tanesi de İstanbul’a gelince yakınlığı kayınpederi Yozgatlı Yusuf Bahri Nefesli. Kayınpederinden de besleniyor. Yusuf Bahri Efendi boş bir adam değil; şahsi kitaplığı olan, tasavvufa dair çalışmaları olan bir insan. Bir gün Abbas Sayar’a bir kitap veriyor, “Evladım buna bir bak.” diyor. Okuması için verdiği kitap da Abdülbaki Gölpınarlı’nın *Melâmilik ve Melâmiler* kitabı. “Bunu okudum, çok etkilendim.” diyor, bakınız “Etkilendim...” diyor. Yazdığı bir şiiri var “N’olur” başlıklı. Bu şiirindeki bir dörtlükte şöyle der Abbas Sayar:

*Bulduk hakikate giden tek izi
Biz yolu severiz, yol ise bizi
Biz rind-i mecnunuz seccademizi
Künc-i melâmete serdikse n’olur*

Fatih’le Beyoğlu’nu birleştirdiğiniz zaman ortaya bir tip değil ama bir karakter çıkıyor. İşte Abbas Sayar, Beyoğlu’nda bir mistik. Çok rahatlıkla bunu söyleyebiliriz. Bu bakımdan Abbas Sayar; çok samimidir, sevecendir, sıcaktır, arıdır, durudur, özgündür, özeldir. Herhangi bir ideolojik temas alanı da olmadığı için siparişe değil, ilham-i zati dediğimiz içine doğan neyse onunla şiirlerini, romanlarını, hikâyelerini yazar.

Büyük ediplerin bir zirve eseri vardır ve adları o eser ile anılır. Kuşkusuz Abbas Sayar’ın da zirve eseri Yılkı Atı’dır. Hatta sadece bu romanını yazıp başka hiçbir şey kaleme almasaydı dahi Türk edebiyatında müstesna bir yere sahip olacaktı dense abartı olmaz. Ancak o, sadece bir romancı değil aynı zamanda bir hikâyeci ve aruz da dâhil olmak üzere şiir bilgisine çok vâkıf bir şair, neredeyse üzerinde

kalem oynatmadığı edebî tür yok. Siz, Yılkı Atı'nı merkeze koyup diğer eserlerini de gözden ırak tutmadan babanızı bir edip olarak nasıl yorumlarsınız?

Abbas Sayar Türkçeyi yakalamış, Türkçeye hâkim. Yani kendine has bir üslubu var, bu Yozgat merkezli bir üslup. Tabii bu durum İstanbul'un onun üzerindeki tesirinin reddi anlamına gelmez. Bakıyorum da şiirde, Yunus Emre'yi Aşık Veysel'e bağlayan bir orta hâlli çizgisinde hece mevcut. Şiirde yakaladığı kelimelerin musikisini kalemine vurmuş; hikâye ve romanlarında da bunu görüyorsunuz. Yazdığı hikâye ve romanlarında belki şöhreti yakalamıştır ama bunun arkasında, pek fazla gün ışığına çıkmamış olan şairliği vardır. Biraz evvel söylediğiniz ifade doğrudur, Abbas Sayar, bir tek *Yılkı Atı*'nı yazsaydı dahi çok önemli bir yazar olurdu. Oradaki üslup da çok güzel, Türkçe de çok güzel. Mesela iki üç satır içerisinde Anadolu'ya baharın geldiğini anlatır. Burada bir ustalık var. Fakat olayın güzelliği, özgünlüğü yakaladığı konudan kaynaklanıyor: Yılkılık. Yılkı tabiri Orta Asya'dan gelen Türklerin getirdiği bir tabirdir. Başboş at sürülerine yılkılık veya cılkılık derler. Abbas Sayar, 1950 yıllarının başında bir arkadaşıyla beraber Yozgat'ın bir köyü olan Sekili köyünde (Yerköy-Ankara yolu üzerinde) çiftçilik yapıyor. O esnada atı görüp köylülere soruyor. "Bu nedir, bu at niye böyle başıboş?" deyince "Efendi ağa, o yılkılık." diyorlar. Yılkı kelimesini bilmiyor Abbas Sayar. Orada öğreniyor yılkı kelimesini. Buradaki özgünlük şurada: Neden böyle bir eserle insanların gönlüne dokundu? Çünkü her insanın hayatında bir yılkılık vardır. Hem yılkıya düşer hem de başkalarını yılkıya bırakır veya bırakmadan giden yılkılık olarak gider, bunu bilemiyorum ama insanoglunun ortak kader çizgisi içerisinde yılkılık, insan ilişkilerindeki bozulmayı, bozukluğu anlatır. O hayvanın başına gelenleri anlatmak için altı ay o atı takip etmiştir. Bu bize Abbas Sayar'ın Emile Zola gibi natüralist bir roman anlayışı olduğunu gösterir. Çok dürüst bir adamdır; teville kalkmak, abartıya gitmek gibi bir şey yok. Her şeyi olduğu gibi anlatır, bütün çıplaklığıyla. Abbas Sayar'ın romanlarında ideoloji yoktur. Evet ezen, ezilen vardır; iyi huylu, kötü huylu insan vardır ama bunlar marksistik anlamda birbirlerini anlamayan saflaşmış insanlar değildir. Bu insanlar bir yerde buluşurlar; ölümle buluşurlar, düğün derneklerinde buluşurlar, kahvehanede buluşurlar, siyaset a partisi b partisi çatışmaları onları ayırır ama hiçbir zaman o insanlar birbirlerine ölüm küslüğü içerisinde değildir. Bu onların iktisadi saflarının olmadığı anlamına gelmez. Ezme ve ezilmeye sıfırlamaz ama o katılık yoktur o insanda. Abbas Sayar'da da bu vardı işte, bunu görüyor. Bu da romanlarının çok özel ve özgür bir tarafıdır. *Yılkı Atı* muhteşem bir romandır. Bana şunu söyledi. Benim talebeliğim İngiltere'de geçti, o yıllarda babam dedi ki: "Oğlum bu İngilizceye çeviriver." Türkiye'de, Türk edebiyatı alanında bir profesör, şimdi emekli olan İnci Enginün Hanım'ın delaletiyle İngiltere'de yaşayan ve bir İngiliz ile evli olan Namık Kemal'in torunu, Ahmet Muvaffak Bey'in kızı ve Nermin Menemencioğlu'nun yeğeni olan Nermin Hanım'la... Bu hanım rahmetli oldu. Müthiş bir hanım yani gönüllü bir Türk kültür elçisi idi İngiltere'de. Nâzım Hikmet'ten tutun Mehmet Âkif'e kadar Türk şairlerinin eserlerini İngilizceye aktarır, hikâyeler aktarır. Bu hanımla konuştuğum zaman bana dedi ki,

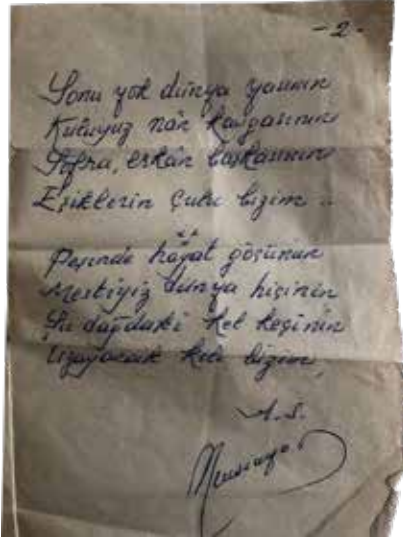
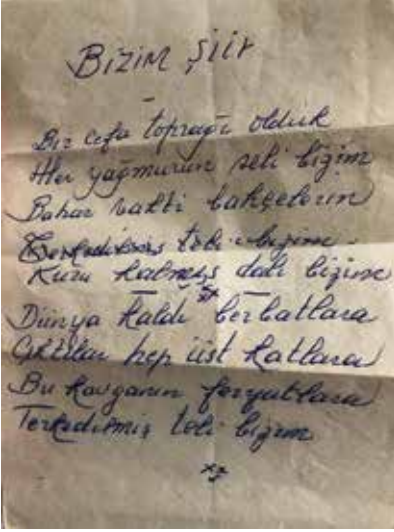
“Muhteşem bir eser *Yılkı Atı*, muhteşem. Baban, çok güzel bir konu yakalamış fakat bunun İngilizceye aktarılması sorunludur.” Hatta şunu söylüyor: “Doo vah gâvurun öküzleri! İngilizcesi ne bunun?” Bana şunu da söyledi o yılık meselesinde: “Siz, bu İngilizlerin hayatını bilmezsiniz, sizin hayatınızı üniversiteden geçtiği için.” Hakikaten doğru, o da haklı tabi o biliyor, İngilizleri çok iyi biliyor. “Bunlar insan ilişkilerinde istismar ederler, kullanırlar, sonra atarlar, zaman içerisinde ihtiyaç hâsıl oluyorsa büyük bir pişkinlikle dönüp gelirler gene onu kullanırlar. Aynen Abbas Sayar’ın o yılık atının başına gelen hikâye böyle. Çok güzel, belki bunun tercümesi burada patlar.” dedi. Allah rahmet eylesin. Çorum vilayetinin Yozgat’a yakın bir ilçesi var: Alaca. Alaca’nın Arapseyfi köyünde ailemizin tarlaları var. Abbas Sayar oradaki köylülerin top rakla olan münasebetini ve birbirleriyle olan münasebetlerini dile getirir *Can Şenliği*’nde. Abbas Sayar’ın 8 dönümlük bir arazisi vardı, Yozgat’a bakan. Orada bir adamcağızı kâhya gibi tuttu. Onun hikâyesini anlatır *Can Şenliği*. Burada söylemek istediğim hadise şu: Abbas Sayar, bozkırda kaderine terk edilen yılık atını 1950’li yılların başında tanıdı. 1954 senesinde Yozgat’ta, günde bir saat çalışmayla iki üç ay içerisinde romanını yazdı. Gazetesinde tefrika edildi ve unutuldu. Ne zaman ki 27 Mayıs İhtilali arkasında 1961 anayasasında gelen devlet ve birey ilişkisinde bireysel özgürlükler, sol fikirlerin önünü açtı işte o zaman piyasada bir köy romancılığı patladı. Abbas Sayar bunlara baktı, pek memnun olmadı. *Yılkı Atı*’nı hatırladı. Onun da maceralı bir hikâyesi vardır, aynı Marquez’in romanları gibi olmuştur başlangıç itibariyle. Koltuğunun altında yayıncı aradı, dudak büktüler... O zamanlar bir “e Yayınları” vardı, bu yayınevi kitabı sahiplendi ve Abbas Sayar, edebiyattaki yerini aldı. *Yılkı Atı*’nın hikâyesi budur.

Abbas Sayar’ın eserleri ve edebî yaşantısı dikkate alındığında iki hususiyet kendini belli etmekte. Bunlardan ilki şuurlu bir Türkçe hassasiyeti, diğeri ise hikemî yahut bilgece bir üslup. Onun bugün unutulmamasının ardında da sanırım bu iki önemli özelliği var. Bir edip olarak “Onun gayesi ve meselesi şuydu?” noktasını da gözden uzak tutmadan bu tarafı hakkında görüşleriniz nelerdir?

Ben şunu yaşadım, şahidiyim. Çok rahat şiir söylendi. Bir gün baba-oğul sohbet ederken büyük bir mutasavvıf vardır; Kuşadalı İbrahim Efendi, onun bir şiiri vardır:

*Vech-i yâre dûş olan âlemde seyrân istemez
Cânını cânâna teslim eyleyen âlemde cân istemez
Bu misafirhanenin fânîliğini fehmeyleyenler
Hâne-i kalbinde Hak’tan gayrı mihmân istemez.*

“Yazar mısın?” dedi, yazdım. Mübalağa etmiyorum, on dakika sonra dört beyitle geldi. “Oğlum tanzir ettim. Yalnız ‘Bu misafirhanenin fânîliğini fehmeyleyenler/Hâne-i kalbinde Hak’tan gayrı mihmân istemez.’ i aşamadım.” dedi. Kuşadalı İbrahim Efendi’nin manzumesi beş beyit, babamınki dört beyitte kaldı. Mesela Yahya Kemal’in “Körfezdeki dalgın suya bir bak göreceksin”

dizesini düşünürsek dalgın mı, durgun mu su? Yahya Kemal kelimelerle oynuyor, büyük şair. Ama Abbas Sayar'a göre değil. Bana şunu söyledi: "Oğlum 35 senede şiir yazılmaz." Babama göre kişisel olarak ilham gelir, çarpar ve gider. Bu böyle olduğu için ben buna ilahi bir temas alanı diyorum. Peygamber olsa vahiydir, evliya olsa ilham-i zatidir. Ama ne peygamber ne evliya olduğu için ona Allah, ilhamı bahşetmiş. Yaşar Kemal'in bir sözü var Abbas Sayar'a: "Sen yüz sayfalık *Yılkı Atı* ile hepimizin defterini dürdün." der. Burada bir de Batı'nın Türkiye'ye attığı bir kültür kolonu var. Yaşar Kemal bunun öncülerindedir. Bunu Orhan Pamuk'a bağlayan çizgiyi burada yakalayabiliriz. Tanpınar gibi Türkçeyi kullanan ben ikinci bir şahıs bilmiyorum. Ölümünden sonra adamın ne olduğu ortaya çıktı. İtmeyle kakmayla falan filan... Demek ki böyle bir hikâye var. Abbas Sayar böyle bir hareketin içerisine girmez. Girmediği için her şey arıdır, durudur, saftır, özgündür, özeldir, özerktir ve onun için uzun solukludur. Burada şuurlu bir Türkçe hassasiyeti de vardır. Ben Türk dilinin kıyamete kadar baki olacağına inanıyorum. Bu benim kişisel inanç sistemim. İçselleştirip kabul edenlerle konuşurum, "Sana da ne oluyor?" diyenleri de kendi hâline bırakırım. Ama ben biliyorum ki Türk dili, bu beka meselesinde Abbas Sayar'la beraber bu kervan içerisinde yolculuğunu götürecektir. Tanpınar için kendi övgümü yaptım, buna Refik Halit Karay da dâhildir; üslupta

yani. Abbas Sayar da bu çizgide bir insan.

Abbas Sayar'ın gayesi şuydu demek çok zor. Önce içe dolacak, ondan sonra dışa boşalacak. Bu bir şiir olur, hikâye olur, roman olur... Siz içini dolduramazsınız. Mesela Yozgat'ın kaderini tayin eden bir hareketlilik olmuştur Haziran 1920'de, Çapanoğlu İsyanı. Ondan sonra da Cumhuriyet döneminde Yozgat bunun sıkıntısını iktisaden çok çekti. Ankara'ya en yakın vilayetlerden olmasına rağmen itilmiş kakılmış gibi kenarda durdu. Bugün nasıldır bilmiyorum. Bunu bir kenara bırakalım. İç örgüsünü çok iyi bilmediğimiz bir Çapanoğlu İsyanı var. Babam da gazeteci ve halkla çok barışık, iç içe, çok da sevecen

bir insan. Ve o dönemde o isyanı birebir görmüş, hatta isyanda bulunmuş insanlardan çok şey işittiğini biliyorum. Yozgatlı bir tarihçi vardır, kıymetli bir akademisyen Ahmet Yaşar Ocak, 1973 senesinde o günleri yaşamış insanlara şifahi tarih dediğimiz bir araştırma içerisinde. Abbas Sayar, Ahmet Yaşar'dan 20 yaş daha büyük, o döneme göre çok daha fazla insan görür. Ben bunu bildiğim için "Baba, Çapanoğlu İsyanı'na dair bir roman yazsana." dedim. Kesti, attı aynen şöyle: "Ben siparişe roman yazmam." dedi. Ben kimim ki siparişe vereceğim, ben fırına ekmek siparişi veremem. Herhâlde içine dert oldu, zannediyorum. Ama istiyordum, bu düğümün çözülmesinde işittiklerini kullanacaktı çünkü esas malzeme o işitilenlerdi. Netice itibariyle Yozgat'tan kopmadığı için bir yazı dizisi yayımlandı *İleri* gazetesinde. Başlığı da *Yozgat Var Yozgatlı Yok*. Bu toplandı ve ben *Abbas Sayar'ın Yozgatı* başlıklı yaklaşık 15-20 sayfalık bir giriş yazısı, takriz yazarak kitaplaşmasında katkıda bulundum. Tamamen olmasa da kısmen bir Yozgatlı portresini anlamaya çalıştık.

Efendim, Abbas Sayar nasıl yazardı? Yazma ortamı, mekânı, araçları vs. nelerdi, özel tercihleri var mıydı? Yazarlık motivasyonu değişiklik gösterir miydi?

Benim gördüğüm kadarıyla o kadar kolay yazıyor ki... Onun hayatının vazgeçilmezi mey sofrası. Yani bir araba düşünün, benzin alacak. O benzin olmadan araba gitmeyecek, babam da nûş etmese bunlar olmuyor. Neyzen Tevfik gibi. Neyzen Tevfik de cevher bir insan, hiç kuşku yok tabii. Çok rahat yazıyor. Eğer masasında insanlar varsa tabii ki sohbeti tercih eder ama kendi yalnızlığında bir şeyle dolmuşsa kalem kâğıdı alıp yazıyor. Özel bir çalışma alanım olmadan, özel bir araç gerecim olmadan yazamam gibi bir şeyi yoktu. Sene 1965'de Fikret Tanyılmaz'la Kemal Tahir'i ziyaret için onun İstanbul'da Şaşkın Bakkal'daki evine gidiyorlar. Kemal Tahir'in masasını görüyor kitaplar, belgeler, fotokopiler... adam roman yazıyor. Fotokopilerle, kitaplarla roman yazılır mı?.. Kendini zor atmış dışarıya. Neyse o, ne verildiyse odur. Allah'tan gelen bir şeydi o. Biraz fazla iddialı geliyor ama. Abbas Sayar'ı daha Türkiye tanımıyor. Biz onu Yozgat'tan çıkartamadık. Daha acısı *Bozok* sütunlarında bile iki kişi okumuş değildir. Mübalağa ediyorum. Kim okuyacak?.. *Yılık Atı* çıktığında babam bana "Çok bahtiyarım, Yozgat'ta 1100 sattı kitap." dedi. Bu fantastik bir rakam... Meyhanede babamın şiirlerini alıp götürün de varmış. Abbas Sayar çok rahat yazardı. Anadolu'da çeşmeler vardır; baharda gürül gürül akar ama yaz mevsimi gelir iplik gibi akar ama akar. Abbas Sayar da böyledir, hep aktı, kesildiğini bilmem.

Abbas Sayar, sadece kalem ehli değil aynı zamanda etkin bir matbuat adamı. Sanırım 1960'lı-70'li yıllarda bir matbaa dahi kuruyor, "Sayar Basın Yayınevi" adıyla faaliyet yürütüyor, yıllarca gazete yazarlığı yapıyor. Babanızın bu yönü hakkında neler söylersiniz?

1947 senesinden 90'lı yılların başına kadar kesintisiz bunu devam ettirmiştir. Yozgat'ın dar, sıkışmış muhitinde... Hakikaten insanların ambalajını kaldırmadığım müddetçe ilahi kabiliyetleri dışarı boşalmaz. Taşrada birçok insan ambalajından açılmadan doğar, yaşar, ölür gider. O, buna rıza göstermiyor.

Somut problemlerle uğraşiyor. Yozgat'ın zengini yoktur, kayda değer iyi bir politikacı çıkmamıştır onun döneminde Yozgat'tan. Benim bahsettiğim Cumhuriyet'in ilk yıllarında.

Hocam bu gazetecilik faaliyeti politik bir gazetecilik miydi yoksa kültür gazeteciliği miydi?

Gazetenin üzerinde “Günlük siyasi gazete” diye yazar. Necip Fazıl tek partinin ciddi muhalifiydi. Abbas Sayar'da da Demokrat Parti'ye bir yakınlık var. Gazetecilik faaliyetlerinde amacı, Yozgat'ın dertlerini ortaya koymak olmuştur. Allah kullarına süt verir ama sütlaç vermez. Yozgat'ta da süt var ama sütlaç yok yani sütlaç yapın demeye getiriyor, böyle bir mecazla anlatayım. Dertlerinizi çözün yani Allah hastalık verir ama bunun tedavi vasıtalarını da verir, onları sen bulup getireceksin. Dolayısıyla gereği kadar kültür, gereği kadar edebiyat ve gereği kadar politika ile gazetecilik yaparak bir aydın olarak Yozgat'ı aydınlatmaya gayret etti. Neticede dar bir alanda başarılı oldu tabii mesele sesini ne kadar duyurdu meselesi değil. Kendisini ortaya koyma, bu noktada bence başarılıydı. Hatta “Hangi Birini Söyleyeyim?” başlığı altında günlük köşe yazılarıyla Yozgat'ın dertlerini yazıp, derman aradı; mesela bilmem hangi çeşme akıyor... Yozgatlıya bırakılsa bu meselenin peşinden gitmeyecek. Çok üzüldüğü bir nokta vardır, Yozgat'ta 1870'lerde yapılmış bir saat kulesi var. Birçok Anadolu şehrinde vardır, Yozgat'taki de çok güzeldir, dört yüzü vardır bu kulenin ve dört yüzünde de bir saat vardır ama dördü de başka gösteriyor zamanı. Şimdi babamın mücadelesi, derdi bu Yozgat. Londra'da da Big Ben var, 300-500 senedir 1 dakika geri kalmamış, bu Batı'nın rasyonelliği, bizim de irasyonelliğimizdir. Zamanı yönetmek malumunuz her şeyi yönetmenin temel meselesi ama bizde bunu pek dert edinen olmamış. Bana hemşerilerim, Yozgatlılar kızabilirler ama bugün nasıldır onu ben bilemiyorum.

Abbas Sayar külliyatına bakıldığında kitaplara girmeyen birçok eserinin olduğu görülmekte. Özellikle Bozok, Bozlak, Yankı, İleri gibi süreli yayınlarda kalmış şiirden gezi yazısına kadar çok geniş bir edebî tür yelpazesinde eserler bunlar. Rica etsem bunlardan biraz bahseder misiniz? Ayrıca Abbas Sayar gibi kendini ispat etmiş bir edibin külliyatının noksansız yayımlanmasının Türk edebiyatı ve kültür tarihi açısından bir gereklilik olduğunu söylemeye gerek bile duymuyorum... Aca-ba külliyatın kâmilten yayımlanması için işleyen bir süreç var mıdır, Türk okuru ne zaman merhum Sayar'ın yeni metinlerine kavuşacak?

Gördüğüm kadarıyla buna bir parça da babamın dağınıklığı sebep olmuştur. Bir arşivi yok. Çok mektuplar gelmiştir ama bunları tasnif edeyim, onlara verdiğim cevapların bir kopyası olsun dememiş. Babamın bana yazdığı belki yüze yakın mektup vardır. Ben akademisyen olduğum için böyle bir ciddiyet var, bunları tasnif etmişim. O mektuplarda çok şey var. Yayımlanmamış yazılarının önemli bir kısmı *Bozok* gazetesinde. *Bozok* o bakımdan Abbas Sayar hazinesidir. Onun da kopyaları Ankara'da Millî Kütüphanede. Orada şiirler vardır, hatta toplanmamış hikâyeleri vardır. Belki tefrika edilmiş romanı

bile vardır. Bu hususta bilgi sahibi değilim. Bunların toparlanması bir himmet ehlinin, bir gayretli insanın bulunmasını gerektirir. Bu da yakın dönem Türk edebiyatını, Cumhuriyet dönemini çalışan akademisyenleri bekleyen iyi bir araştırma alanıdır.

Abbas Sayar külliyyatının genişletilmesi namına hâlihazırda işleyen bir çalışma var mıdır?

Hâlihazırda bir çalışma yok ama Yozgatlı bir hanım, zannediyorum Bozok Üniversitesinde akademisyen, o, babamın hatıralarını toparlamış ve iki risale hâlinde yayımlamış. Onların yeniden gözden geçirilip bu ikisinin birleştirip münderecatını genişletebilme imkânını birisi üstlendi. Böyle bir şey olursa Abbas Sayar'ın hatıralarında çok şey vardır.

Varisi olarak siz bu konuda müsaade ediyor musunuz hocam?

Ben müsaade ederim. Çünkü kitapları bile dağınmıştı. Onları derli toplu bir hâle getirmek gerekiyor. Abbas Sayar'ın 9 tane romanı Ötüken Yayınlarından çıkmıştır. Her sene 10.000 basıyor, bu çok güzel bir rakam. Hem onlara akademik manada manevi bir rızık olur hem de Abbas Sayar'ın basubadelmevti olur, ölümden dirilmek. Ama Abbas Sayar ölmez, Türkiye yürüdükçe Abbas Sayar da o kervanın içerisinde ölüm sonrası hayatiniyetini devam ettirir. Birisi bir çalışma yapsa elimden gelen malzemeyi veririm. Bende de çok fazla şiiri vardır. Bunları ne yapacağım, nasıl yayımlayacağım? Bakalım Allah ecelden aman verirse...

Çok cepheli bir aydın portresi çizen Abbas Sayar'ın bir başka yönü de siyasi cephesi. 1946-1950 yılları arasında Demokrat Partinin kuruluşunda görev alıyor. Hatta yanılmıyorsam 1957 seçimlerinde Yozgat'tan milletvekili aday adayı oluyor. Sizce edebiyatın dışında bir uğraş alanı olarak siyaset, Abbas Sayar'ın hayatında ne ifade etmiştir?

İş yine dönüp dolaşıp onun Yozgat ve Yozgatlı ile olan münasebetine geliyor. Yani insan niye milletvekili olur? Çok üzgünüm... Hayatta bazı şeyler çok zordur. Hatta Hazreti Muhammed'in bir hadisi vardır, "İtteku'l-vâvât!" (İki vavdan sakınınız!) der. Bunlardan biri vekilliktir. Dikkat buyurun, vekillik. Diğeri de vasiliktir. Bunlar çok zordur; avukatlık da zordur, vekillik yani mebusluk da zordur. Şimdi görüyorum, ben uzun yıllar İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesinde akademisyenlik yaptığım için kendime göre bir adesem var. Şimdi Abbas Sayar'a da baktığım zaman böyle bir hırs meselesi yok. Mebus olursa Yozgat'ta yapamadığını Ankara'da Meclisten yapma endişesi. Hayır niye Demokrat Parti? Niye tek partiye karşısın? Demokrat Partiyi kim kurmuş? Dört tane milletvekili kurmuş değil mi? Nereden geldiler? Gökten inmediler zembille. 7 Ocak 1946 tarihinde kuruluyor. İsimlerini saymayayım ben şimdi size. E bunların aleyhte konuştukları çok şey, daha evvel tek parti yönetiminde zaten imza attıkları şeyler. Yani benim aklıma yatmıyor. Ha bana dersenez ki tek parti yönetiminde -CHP için söylüyorum yani 1923 ki o kendi içerisinde

parçalı bulutlu- iki insan vardı: İsmet İnönü ve Celal Bayar. Ha de ki İsmet İnönü'nün taş devri devletçiliğine karşı Celal Bayar, iktisadi bireyi piyasaya yönlendirerek bireysel sermaye birikimine, özel mülkiyete, bireysel girişime ve piyasa mekanizmasına giden yolu açacak. Demokrat Parti iktidara geldikten sonra o da devletçi gitti...

Ama babanızın Demokrat Partiye destek vermesi, o ilk andaki hamleye destek herhâlde değil mi?

Ben bunu Necip Fazıl'ın tesirine bağlıyorum. Kulağına üflediğine inanıyorum. Ama elimde delil yok. Babam okuyan bir insan değil, kitap karıştırmaz. Öyle akademik bir hassasiyetle siyasete bakmak falan... Yani onu ben Yozgat sevgisine ve ülke sevgisine bağlıyorum. Mesela Batı'da Amerika'daki senatörleri, oradaki ayrılıkları bir kenara bırakırsak çoğu zengin adamlardır. Daha zengin olmak için siyasete girmezler.

Ama babanızın da zaten ekonomik standartları iyi ama memlekete bir sevdası var. Meseleye böyle mi bakmak lazım?

İyi değil. Bilhassa 1980'den sonra ciddi bir ekonomik bozulmanın içerisine girdi ve o dönemden sonra yazdığı yazılara bakarsanız hikâye ve romanlarında çok ciddi dilde bir çözülme vardır. Kalitede de bir bozulma vardır.

Maişet temini için yazmaktan kaynaklı.

Herhâlde maişet temini için yazmaktan kaynaklı.

Ama o siyasete girdiği dönemlerde böyle bir ekonomik sıkıntıdan söz etmek mümkün mü?

Yani o zaman geçim de öyle zor bir hikâye değildi. Hayatın kendine has bir ucuzluğu vardı. Fiyat istikrarı vardı. Her şeye rağmen. Ama babam bir dönemden sonra o cevval, asi şeyin iş kuran müteşebbis, atılımcı yönünü törpüledi. Daha bir içe döndü, daha bir kendisiyle konuşmaya başladı diye düşünüyorum.

Yani siyasetteki yönü için de yine Yozgat'a hizmet edebilmek arzusu, gayreti diyorsunuz.

Evet, orada da Demokrat Partinin kafasındaki farklılığı tam olarak neydi çözümediğim için bunu anlatmaya çalıştım. Çünkü siyaset zor bir meseledir, zor bir meslektir. Problemsiz bir dünyada yaşamıyoruz. Türkiye'nin problemleri, Osmanlı'dan gelen çözülmemiş düğümleri; siyaseti çıkmaz sokaktan çıkartma sanatı olarak görür. Böyle bir sanat babamda yok.

Onun için siyasetin peşinde ısrarcı olmadı mı?

Evet olmadı. 1957 seçiminde ben o zaman 10 yaşında, o civarlardaydım. Bunu biliyorum, şöyle oldu. O 1957 yazı köy köy dolaştı, gazetesini de kullandı. Zaten köylüyle çok samimidir, sıcaktır, açıktır, gönlü açıktır yani. Ümitliydi de kendine göre...

Ama sıralamaya giremedi herhâlde?

Hayır, sıralama şu şekilde: Ankara, Yozgat'ın kendilerinin bir liste hazırlamasının önüne merkez yoklamasıyla geçti. 5 milletvekili mi, 6 milletvekili mi... 6 ismi de Ankara'da belirlediler. Abbas Sayar aday adayı olarak kaldı. Adaylığa dahi giremedi yani vekil sıralaması delege seçimi ile olmadı. Ondan sonra tamamen siyasetle ilişkisini bitirdi. Kadere bakın ki mebus olsaydı biz de Yassıada'ya gidecektik. Öyle, hayat böyle işte... Onu nasıl değerlendirirdi, ne olurdu bilmiyorum. Biraz karmaşık bir konu.

Peki talihin bu cilvesine dair bir söylemi olduğunu hatırlıyor musunuz? "İyi ki seçilmemişiz, yolumuz Yassıada'ya düşerdi!.." gibi bir cümle duyduunuz mu kendisinden?

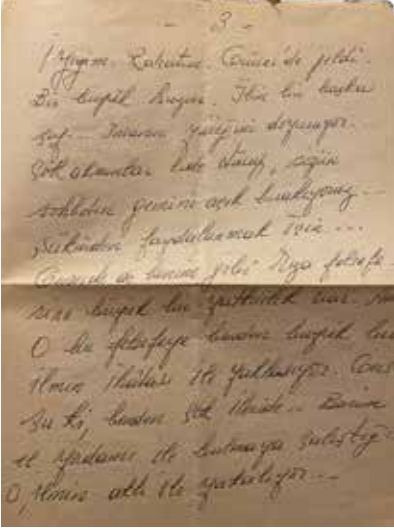
Yok. Yani hiç, hiç öyle bir şey işitmedim.

Abbas Sayar yazdıklarıyla hayattayken kıymet görmüş bir edip. Başta TRT ve TDK olmak üzere ülkemizin en saygın kuruluşları tarafından kendisine ödüller takdim edilmiş, hatta Yılkı Atı ve Can Şenliği adlı romanları televizyon yapımları, Çelo radyo oyununa dönüştürülmüş. Peki, sizce bugünün ve yarının okurları için Abbas Sayar ne ifade etmekte? Onun eserleri başka hangi formatlarda işlenebilir?

Çelo'nun da filmi çevrildi. Attilâ İlhan'ın hanımı vardır, Biket İlhan. Senaryoyu o hazırlamıştı galiba.

Peki hocam babanız sağlığında ödüller aldı, eserleri sizin de söylediğiniz üzere çok iltifat gördü. Siz bu açıdan bakıldığında babanızı kıymeti bilinen bir edebiyatçı olarak görüyor musunuz?

Valla şimdi *Yılkı Atı* için bir şey söyleyemem. Zaten ben şöyle düşünürüm; sen Allah'ın yarattığı bir hayvanı altı ay takip edersen Allah seni mükâfatlandırır. Allah kulundan vazgeçmiyor, hayvanından da vazgeçmez. Çünkü kutsal kitaplar içerisinde bir tek *Kur'an-ı Kerim*'de hayvan hakları vardır. Bak bunu bilmezler. Bir tek *Kur'an-ı Kerim*. Abbas Sayar bunu biliyor muydu? Hayır. Ama o hayvanın peşinden gitti, onun kaderine bırakılmışlığın arkasındaki iktisadi boyutu yakaladı, gösterdi. Ama insanlığın yılıklığı meselesine geldiği zaman bambaşka, daha karmaşık bir yapı var. Yani yılık dediğimiz o hayvanın yiyeceği yok. Köylü onu besleyemeyecek. Çünkü götürdüğü, yediği, tükettiği; getireceğinden, performansından daha büyük. Bunun için yılıklığa bırakıyorlar atı. Orada da bir ince kendine göre bir hesap kitap meselesi var. Ama siz hesap kitabı insanın insana yaptığını düşünün. Düşünün. Nasıl üzücü bir konu. İşte orada insanların gönlüne dokunuyor. Dolayısıyla yılık atı meselesi insanla beraber gider, Abbas Sayar da bu vesileyle *Yılkı Atı*'nı yazar. Yani at, babamı taşıyor. Diğer eserlerine, şiirlerine geldiğiniz zaman Yozgat'ın sesi hecedir. Yozgat'ta Cumhuriyet öncesinde aruzla divanı veya divançesi olan birkaç tane edip var. Mesela bunlardan biri benim büyükbabam olan Hasan Muhittin Efendi'nin babası -Yozgat'ta da Büyük Efendi diye geçer- Yozgatlı Şeyh Hacı Ahmed Efendi.

Terkiyâ mahlasıyla, Terkî mahlasıyla yazdığı şiirler vardır. İsimleri çoğaltmak mümkün ama Abbas Sayar, Cumhuriyetle birlikte hece ile giriyor şiire. Onun şiir kalıpları hece. Sonra İstanbul'a gelince önünde genişleyen ufuk ile -Edebiyat Fakültesinde de aruz kalıplarını herhâlde orada öğreniyor- bu ikisinin terkiibinden enfes bir ritim yakalıyor hecede. Şiiri bilmeyip serbestliğe sığınanlar başarılı değil. Yani şiiri katledenler serbest söylemeye çalışan müteşairler olmuş. Kural olmayınca her önüne gelen şair oluyor. Eskilerin bu aruz meselesine çok ciddi bir hassasiyetleri var. Her adam şiir söyleyemez. Abbas Sayar'ın aruzla söylediği şiirleri toplansa bir divançe demeyeyim hatta bir *Divan-ı Abbas, Divan-ı Nâîlî* -Nâîlî mahlasıyla yazdı- eder. Şimdi bu nasıl oluyor? O an ne

kalacak? Hece kalır. Abbas Sayar'ın hecesi kalır. Abbas Sayar'ın Yozgat'a dair kaleme aldığı şiirler bile çok önemlidir. Yani bizi Yozgat'ta dolaştırır. Bir Yozgat Türküsü var:

Çamlığın başında tüter bir tütün
Acı görmeyenin yüreği bütün
Ziya'mın atını pazara sürün
Gelen geçen Ziya'm ölmüş desinler

İşte bu türkü kulağında bak içiyor, içiyor artık kendinden geçiyor ve bir şiir söylüyor:

Yozgat'ın ortası saat kulesi
Bilesi de benim derdim bilesi
Ben olmuşum çırçır pınar lülesi
Helke desti ne var ise doldurun
Ziya'm yaşasın da beni öldürün

Bu nedir ya? Bu nedir ya! Ziya kim ya? Ya işte Abbas Sayar bu. O kadar Yozgatlı. O bakımdan bunların da hakkı vardır Abbas Sayar'da, Ziya'nın da hakkı var. Öyle yani onlar kalacak diye düşünürüm ben.

Sayın hocam bu cevabınız Abbas Sayar'ın nasıl bir terkip olduğuna dair, Yozgat'ı nasıl işlediğine dair çok güzel bir cevap oldu. Ama burada özellikle dikkat çekmek istediğim nokta şudur, bugünün ve yarının okurları için Abbas Sayar ne ifade etmekte ve bugünün ve yarının okurları için Abbas Sayar'ın eserleri kitap dışında hangi formatlarda sunulabilir? Çünkü kendisinin eserleri daha önce film oldu, dizi oldu, radyo tiyatrosu oldu vs. Bunlar gibi onun eserlerinin yeni ufukları var mı, özellikle yeni nesil için soruyorum?

Günümüzde bir senaryo sıkıntısı var ve bunun için de eskiye rağbet var. Çünkü eskiler her şeyi daha hasbi buldukları için daha teklifsiz yazmışlar, vakitleri de varmış, hayat biraz daha ucuzmuş, daha kolaymış. Ne bileyim yani senarist yok da senaryo arayışları bence var. Abbas Sayar da bunlardan biri olabilir. *Yılkı Atı* iyi bir sinema filmine çevrilebilir bence Walt Disneyliktir. Allah'ın gâvuru kendinde olsa yapar mesela Johanna Spyri'nin *Heidi*'si gibi, Jack London'un *Beyaz Dişi* gibi. O atı dile getirirler inanın. Diyeceğim şey şu ki Abbas Sayar'ın yurt dışına taşınması meselesinde yine *Yılkı Atı*'na açılan pencere çok önemlidir. Şimdi bilmiyorum sizin malumatınız sanırım yok ama bir Alman hanım *Yılkı Atı*'nı Almancaya çevirdi. Elimizde bu metin var. Fakat Almanya'dan yayınevi falan bulunmadı, basılmadı, taliplisi olmadı veya kaderi olmadı. Ben bunun pazarlaması nasıl yapılır onu bilmiyorum. Ama Almanya'da yayımlanır sa o İngilizce tercümesine de çok kolaylık sağlar. Çünkü İngilizceyle Almanca arasındaki bağlantı paralyans bir bağlantı değildir, kan bağı vardır. İngilizcenin Fransızcayla olan bağlantısı paralyanstır. Nişanlılık gibi, alyans bağlantısı. Şimdi bu çok ciddi bir yayılmayı sağlar Abbas Sayar için. Onun için potansiyel olarak Abbas Sayar'ın eserleri bağlamında maziyle değil de perspektif olarak, ileriye dönük olarak ben bu noktada bir çıkış yolu görüyorum. Türkiye'de şiir öldü, şiiri öldürdüler. Ama Yahya Kemal diyor ki divan tarzı için "Sönmez seher-i haşre kadar" diyor. Bence haklı. Çünkü siz güzele âşıksanız, güzeli seviyorsanız, güzelin peşinden koşuyorsanız hislerinizin kalıptan ciddi anlamda bir bağlantısı olmasa bile öyle bir aşka da ancak kalıplı, esvaplı güzel, iyi bir tezhip yaraşır. Divan şiirine bence bakmak lazım. Ben de Yahya Kemal gibi düşünüyorum. Yani bir yerde gidecek insanlar, gideceğiz. Hani 20 yaşında popçudur ama 70 yaşında popçu olmaz. Oturur Münir Nurettin'i dinler, Dede Efendi'yi dinler, Hafız Post'u dinler lezzet alır yani kendi kültürüne döner. Çünkü artık kendi kafasında kendi iç âleminde çok ciddi kırılmalar oluyor insanın. Yani Abbas Sayar buna ne yapabilir şiirleriyle bilmiyorum ama aruzla yazdığı şiirlerde çok ince bir İslam tasavvufu var Abbas Sayar'ın. Çok meşgul oldu bu şiirleriyle, biliyorum. "Baba" dedim "yani bir müntesip olan.", "Oğlum, benim o taraklarda bezim yok ama eğer bir tarikata girseydim Bektaşî olurum." dedi. Çünkü orada mey var, nûş edecek. Anlıyor musunuz? Ama dediğim gibi benim kafamı kemirmişti. İki kişi: Neyzen Tevfik ve Abbas Sayar. Yani Neyzen Tevfik'in bir oğlu olsa Abbas Sayar olması lazım. Peki bunların ortak noktası ne? İkisinde de tasavvufi eğilimler çok kuvvetli. Abbas Sayar'ı biliyoruz. Nereden beslendiğini biliyoruz: Halvetîlik. Bunu Yozgat'ta *Yankı* diye bir gazetede Abbas Sayar yazdı. Kayınpederi ile olan münasebetiyle. Son dönem tarihine ait bak kimden bilgi alıyorsun? Abbas Sayar'dan. Tasavvuf tarihçileri yazamazlar, Abbas Sayar bir paragraf içerisinde her şeyi anlattı. Allah Allah diyorum ya bu nedir? Babamın bu hâli nedir? Buna İngilizce "binary opposites" deniyor yani ikili zıtlıklar; gece ile gündüz gibi. Şu noktaya vardım. Galiba 18. yüzyıldan bir Osmanlı şairi Nâzımî diyor ki: "Keşf-i râz eyleyemedim mest-i müdâm olmasa" yani "Tanrı sırlarına vâkıf olamazdım sürekli sarhoş olmasam" diyor. Demek ki -konuşmamızın bir yerinde de geçti- sanki bir arabaya benzin koymak

gibi bu içki meselesi. Bana öyle geliyor yani. İçince kendilerini çok kaybedenler vardır. Ne kadar sarhoş var, o kadar farklı davranış kalıbı var. Böyle hiçbir şeye rastlamadım babamda. Çok beyefendi. Çok içselleştirmiş yani o olayları. Senin benim normal su içtiğimiz gibi. Ayrıca mesela *Can Şenliği* güzel bir konu olabilir yine beyaz perde ve diğerleri için. Orada da insanın yalnızlığı, hafif terk edilmişliği var. Baba-oğul münasebeti, iki tane oğlu var adamın birtakım sıkıntıları falan var...

Efendim, siz de ülkemizin iktisat alanında yetiştirdiği önemli akademisyenlerden birisiniz ve en yüksek akademik unvan olan profesör doktor unvanına sahipsiniz. Bunun yanı sıra bir de baba mesleğiniz olan yazar tarafınız var. Sizin bu kariyere sahip olmanızda babanız Abbas Sayar'ın etkisi ve ondan devraldıklarınız var mıdır?

Şimdi genetik olarak buna da inanmak lazım, tevarüs meselesi. Ben okul okumayı çok sevdim yani iyi okudum, hâlen de okurum. Tahsil hayatımın çok önemli bir kısmı İngiltere'de geçti. Orada Batı kültürü ile Batı dili ile de tanıştım. Hani bunlar tamam. Ama bana İngilizce hiçbir zaman Türkçenin lezzetini vermedi. Ben İngilizceyi hallettim bakın o başka. Ama dilin lezzeti de bambaşka. Türkçede bunu yakaladım. Memleketime döndükten sonra dilimle olan münasebetim, tez yazma falan açıldı. Ben de yazının, yazmanın ne olduğunu hissetmeye başladım. Bir Yozgatlı ilahiyatçı vardı Halis Ayhan. YÖK üyesi falan da oldu. Bana dedi ki, onun tabiri ile konuşuyorum ve siz sordunuz diye söylüyorum benim böyle bir iddiam yok, şaşırardım bir şey söyledi, "Siz Rabbü'l-kalemsiniz." dedi. Bu ne demek ya şimdi? Hakîmsiniz diyor. Bir Kadri Şençalar vardır ûdî. Mısır'a gitmiş bir ut resitalinden sonra Araplar buna "Rabbü'l-ud" demişler. Demek ki udu terbiye mi ediyor ne yapıyor... Şu noktaya gelmek istiyorum. Bir Abbas Sayar etkisini reddedemem. Açıkça söyleyeyim. Ama Abbas Sayar, bir yağmursa ben kaya olsaydım bu fıskırma olmazdı. Bir parça da bereketli toprak Allah nasip etmiş ki oraya geldi ve meyveler oldu diye düşünüyorum.

Akademik üretimlerinizin dışında edebî üretiminiz var mıdır hocam?

Edebî üretim derken ben şiiri severim, şairden anlarım ama Allah bana o kapıyı kapatmış. Benim nasibim yok. Ben senede bir roman okurum. Tanpınar'ı çok severim. Refik Halit Karay'ın da üslubunu severim. Ama bazı kenarda köşede ismi bilinse dahi edebiyatçılığı, Türkçeye hâkimiyeti bilinmeyen yazarlar vardır. Mesela Samet Ağaoğlu. Çok bayıldığım bir kalemdir o. O tarz isimler var Türkiye'de. Türkçeyi bu şekilde kullanan. Ha bizim nesilden de mesela Beşir Bey'i beğenirim. Beşir Ayvazoğlu.

Hocam sizin hikâye, anı vs. gibi yazdığınız, yayımladığınız kalem tecrübeleriniz var mı?

Yok, benim şu var. Anı dediğim zaman şu olabilir bakın. Serde Yozgatlılık var. Benim annem babam, onların anası babası; yani ben hariç ben de Yozgatlıyım

ama İstanbul'da dünyaya gözlerimi açtım, yaşadım. Şimdi bulunduğum semtte Beyoğlu-Fatih-Harbiye ayrımında ben Müslüman bir muhitte dünyaya geldim, yetiştim, Hırka-i Şerif'te. Mezun olduğum ilkokul, Hırka-i Şerif İlkokulu.

Evet, Fatih tarafındansınız yani İstanbul'un.

Evet, elli metre ya var ya yok Peygamber hırkası ile. Hırka-i Şerif Camii'nin dibinde hırka-i şerifin korunması için Sultan Abdülmecid bir manga asker tutarmış. Sonra orası artık bir devlet dairesi gibi oluyor, karakol oluyor, ondan sonra şimdi Fatih İlçe Millî Eğitim Müdürlüğü falan oluyor. Bizim ilkokulumuz orasıydı. Oradaki hayatı, atmosferi, Ramazan'ın on beşinde hırka ziyarete açılrırdı. Birinde değil on beşinde açılırdı. İnsanlar oluk oluk gelirler, ziyaret ederler giderlerdi. Bu işin sosyolojisi beni ilgilendirmeye başladı. Diyeceğim şey şu ki şimdi *Bir Semt Monografisine Girizgâh: Hırka-i Şerif* diye bir monografi hazırlıyorum kendime göre. Orada çocukluk hatıralarım bana iz sürdürüyor. O kısma dair bir isim versem hayret edersiniz. Bir isim. O kadar çok istifade ettim ki kendisinden. Bu isim Müjdat Gezen. Bizim evin arkasındaki sokak, onun doğduğu sokak; caddenin ismi, Hırka-i Şerif Caddesi'nde dünyaya gelmiştir. Pazartesi günleri ben *Cumhuriyet* gazetesinde onun sütunlarını okuyorum. Acaba Hırka-i Şerif'e dair bir iki cümle çıkar mı diye. Çıkıyor, çıkıyor. Hatta kitaplarında var onları da buldum. Kendi çalışmama aldım. Yani sözü fazla uzatmayayım ama böyle bir çalışmam var. Bir nevi kısmî anı fakat başka kaynaklarla desteklenmiş bir semt anlatısı. Hırka-i Şerif semtinin bence o iç mimarisi, iç örgüsü... Mesela Hırka-i Şerifli yazarlar var, Ayverdiler gibi mesela (*Sâmiha, İlhan, Ekrem Ayverdi kastediliyor*). Mehmet Âkif var mesela. Âkif'le benim yakınlığım şuraya dayanıyor. Bizim fakirhane Hocaveyis Mahallesi, şimdiki ismiyle Akşemseddin Mahallesi. Onunki Sarınasuh Mahallesi. Bakın Sarınasuh Mahallesi, Hocaveyis Mahallesi, Hırka-i Şerif Mahallesi, onun da eski adı Mûtesip İskender Mahallesi. Böyle bir silsile. 1898 senesinde Âkif, İsmet Hanım'la evleniyor kayınpederinin konağında. İbnülemin Mahmut Kemal de onun nikâh şahidi falan filan. Bunları toparlamaya çalıştım. Bir cümle, iki cümle böyle böyle ilerlemeye gayret ediyorum.

İnşallah en kısa zamanda kitaplaşır diyelim sayın hocam.

Hayırlısı. İnşallah ama çalışıyorum. Teşekkür ederim Tayfun hocam. Başka bir şeyim yok. Yani şiir yazmayı isterdim ama yok. Zorlamayalım, bu işler taşıma suyuyla falan olmaz. Varsa var, yoksa yok.

Son olarak Muhterem babanız Abbas Sayar'ın en sevdiğiniz eseri hangisidir ve o eserde sizi etkileyen en önemli kısım nedir, diyerek söyleşimizi nihayetlendirmek isterim. Merhum babanızı Türkçeye kazandırdığı bu güzel eserlerinden dolayı doğumunun 100. yılında sevgi ve özlemle anıyor, eserlerinin nice yıllar okunmasını diliyorum. Bilvesile size de söyleşimize katılıp samimiyetle bu önemli cevapları verdiğiniz için teşekkür ediyorum.

Sağ olunuz, ben de sizlere müteşekkirim. Şöyle cevaplamaya çalışayım yani daha ziyade konu itibariyle *Yılkı Atı* beni etkilemiştir. *Can Şenliği*'ndeki dilini

sevdim ve orada bir bağ bekçiliği yapan Hüseyin Ağa var. Onu da tanıdım. Tanıyınca daha bir başka oluyor. O, *Can Şenliği* de güzeldir. Ama şiirlerinde çok güzel şeyler var, dinleyiniz bakın:

*Ben bu dağda kuş olmadan
Vurulandan biri oldum
Hayalimde düş olmadan
Görülenden biri oldum*

*Gün çok ağardı erkenden
Sıyıldım tenden bedenden
Kendine sahipsiz bir benden
Sorulandan biri oldum*

*Elim avcumda tutmadan
Kendimi kendim gütmeden
İçime adım atmadan
Yorulandan biri oldum*

*Hayat ağı kör tasına
Hiç keder duymaz yasına
Hocanın kar helvasına
Karlıandan biri oldum*

İşte Abbas Sayar... Muhteşem değil mi?.. Bu örnekleri çoğaltabilirim. Burada kuyuma dönüşen bir taş vardır. Tarih sayfalarına karışmış şiirleri yine tabii daha kapsayıcı. Abbas Sayar, şiirlerinde daha coşkulu.

*Nedir çektiğim bu düşüncelerden
Perdeler bir hava, teller bir hava
Baharı burculu aşk bahçesinde
Bülbüller bir hava, güller bir hava*

*Dualar boşluktan karşılık bekler
Günü bir bela başa, derde dert ekler
Vaadini unutmuş toprağa gökler
Yağmurlar bir hava, seller bir hava*

*Sonuna geldikçe düşüncemizin
Hâlâ üstündeyiz sahte bir izin
Bozulmuş düzeni kalplerimizin
Niyetler bir hava, diller bir hava*

Bugünü anlatmıyor mu şu son dörtlük “Bozulmuş düzeni kalplerimizin” derken. Nasıl dokunuyor ya...

Rahmet olsun. Çok teşekkür ederim, sayenizde Abbas Sayar Rönesansı, 100. Yılı, ikinci doğumu olsun artık. Çünkü hak ettiği şeylerin gerisinde kaldı. Bu da biraz dünyanın kaderi... Ben de size tekrar teşekkür ediyor, Abbas Sayar okurlarına candan selamlar gönderiyorum.